

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

3-son (4- jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холиқулов Ахмаджон Боймаҳамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Ҳожаев Азизхон Саидалоҳонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакарров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолiddиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудир;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Қаюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохидат Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Караматдиновна – психология фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

Содиқова Шоҳида Мархабобевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Hamroyev Asliddin Umed o'g'li

“GULSHANUL MULUK” (“SHOHLAR GULSHANI”) ASARI – MANG'ITLAR HUKMRONLIGI DAVRI MUARRIXLIGI NAMUNASI 13-18

Bazarbayeva Shohsanam Muratovna

SIRDARYO VILOYATIDA VETERINARIYA SOHASIGA OID ISLOHOTLAR (XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARI) 19-23

Asadova Dilnoza Innatovna

O'ZBEKISTONDA RAQS SAN'ATI SOHASIDA KADLAR TAYYORLASH MASALASI TARIXI VA BUGUNI 24-28

Ҳайитов Умед Яҳёевич

ЎЗБЕКИСТОН ССР МУВАҚҚАТ ИНҚИЛОБИЙ ҚЎМИТАСИ (МАРКАЗИЙ РЕВКОМ)НИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИ ВА ФАОЛИЯТИ 29-34

Омонова Сарвиноз Ориф қизи

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТНИНГ ҲОЛАТИ... 35-42

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Алимханова Нигора Алимхановна

ТОВАР-МОДДИЙ ЗАХИРАЛАР АУДИТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 43-52

Маҳмудова Дилафруз Hasanovna

KORPORATIV BOSHQARUVNING AYRIM NAZARIY JIHATLARI 53-60

Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li

SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNING EKONOMETRIK MODELASHTIRISH 61-69

Меҳмоналиев Улугбек Эркинжон угли

СУЩНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИИ СЛУЖБЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ . 70-75

Паязов Мурод Максудович

“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖДА ТРАНСФОРМАЦИЯЛАШ ЖАРАЁНЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ МЕТОДИКАСИ 76-86

Шадибекова Дилдор Абдурахмановна

ЛОГИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК УЗБЕКИСТАНА И ПРОБЛЕМЫ ЕГО РАЗВИТИЯ 87-92

Malikova Dilrabo, Khudoiberdieva Maftunabonu

INNOVATIVE HR MANAGEMENT: NECESSITY AND METHODS OF APPLICATION 93-99

Мамажоновна Одинахон Алишер қизи

КОРХОНАЛАР БОШҚАРУВИДА ИННОВАЦИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 100-106

Nozimov Eldor Anvarovich

ELEKTRON TIJORATNI RIVOJLANISHDA O'ZBEKISTON VA HORIJIY DAVLATLARNING O'RNI 107-115

Буранова Жазира Эргаш қизи

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ НА ИНКЛЮЗИВНЫЙ РОСТ ГОСУДАРСТВА 116-120

<i>Худойназаров Фахритдин Хаитович</i> КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ ИҚТИСОДИЙ АҲАМИЯТИ	121-127
<i>Бахтиёрлов Бобур Баходир ўғли</i> ТИЖОРАТ БАНКЛАРИ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ВА БАНК ЛИКВИДЛИЛИГИНИ БОШҚАРИШНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	128-136
<i>Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna</i> O'ZBEKISTON SHAROITIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	137-145
<i>Yuldashev Shadiyor Shuxrat o'g'li</i> OLIV TA'LIM O'QUV JARAYONLARIDA ZAMONAVIY VEB TEXNOLOGIYALARI INTEGRATSIYASI	146-150
<i>Baxtiyurov Asrorbek Azizjon o'g'li</i> TIJORAT BANKINING KREDIT SIYOSATI ASOSLARI, UNING IQTISODIY MOHIYATI	151-159
<i>Saidov Shohruh Mirzo</i> SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF CONDITIONS OF DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS	160-169
<i>Kunduzova Kumrixon Ibragimovna</i> IQTISODIY RIVOJLANISHNING HOZIRGI BOSQICHIDA XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATIDAGI JORIY AKTIVLAR TUSHUNCHASI VA UNING O'RNI	170-177
<i>Inomjon Matkarimov</i> AGROKIMYO BIOKIMYO XIZMATLARI IJTIMOIV IQTISODIY SAMARADORLIGINI TA'MINLASHNING SWOT TAHLILI	178-183
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>G'aybullayev Otabek Muxammadiyevich</i> JAMIYATDA ESTETIK MADANIYAT RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSLARI	184-189
<i>Masharipova Gularam Kamilovna</i> MAHMUD IBN MUHAMMAD IBN UMAR AL-CHAG'MINIYNING «AL-MULAXXAS FI-L-HAY'A» RISOLASINING NUSXALARI VA QOZIZODA RUMIYNING SHARHI	190-198
<i>Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна</i> ФИЛОСОФСКИЕ ВЗГЛЯДЫ ИБН СИНО И ИХ РОЛЬ В УКРЕПЛЕНИИ ДУХОВНО- ЦЕННОСТНЫХ ОСНОВ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЦИВИЛИЗАЦИИ	199-206
<i>Urinov Xushnudjon Abdulomitovich</i> TA'LIM VA KASB-HUNAR ISLOHOTLARI GENEZISI: KASBIY FAOLIYAT VA MEHNATGA MUNOSABATNING TARIXIY SHAKLLANISHI	207-220
<i>Азизкулов Акрам Абдурахмонович</i> ШАРҚШУНОС УИЛЬЯМ ЭРСКИН ТАДҚИҚОТЛАРИДА БОБУРИЙЛАР СУЛОЛАСИ ТАРИХИНИНГ ЁРИТИЛИШИ	221-227
<i>Kenjayev Ulug'bek Muratovich</i> BEFARQLIK HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR RIVOJI	228-232
<i>G'aybullayeva Laylo Safarboyevna</i> MAHALLADA YOSHLAR SIYOSIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIV-FALSAFIY RIVOJLANISH MASALALARI	233-238

<i>Хо'janova Tamara Jo'raevna</i> YOSHLAR MA'NAVİYATIGA TAHDID VA ULARDAN O'ZINI ONGLI HIMOYA QILISH KO'NIKMALARI	239-245
<i>Jabborova Saodat Sattorovna</i> MA'NAVİY SALOHİYATNING IJTIMOİY TARAQQIYOT MANBAI SIFATIDA XUSUSIYATLARI	246-252
<i>Xusanov G'olib Elmurodovich</i> O'ZBEK OILALARINING RIVOJLANISHIDA AXLOQIY TAFAKKUR MASALALARI	253-257
<i>Агзамходжаева Шахноза Саидматмабевна</i> МУСУЛЬМАНСКОЕ БОГОСЛОВИЕ, СВЯЩЕННЫЙ КОРАН И ТВОРЧЕСТВО НАВОИ В КОНТЕКСТЕ ФИЛОСОФСКОЙ КОМПАРАТИВИСТИКИ	258-265
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	266-270
<i>Qunishev Ulug'bek Ulashevich</i> NEMIS KLASSIK FALSAFASIDA JAMIYAT RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI AXLOQIY VA ESTETIK OMILLAR	271-275
<i>Турдибоев Бозор Худойбердиевич</i> ЦИВИЛИЗАЦИЯЛАР ТАРИХИЙ ЯХЛИТЛИК НАМОЁН БЎЛИШ ШАКЛЛАРИ СИФАТИДА	276-282
<i>Kenjayeva Dilrabo Rominovna</i> MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARI TA'LIMOTIDA O'ZLIKNI ANGLASH TUSHUNCHASI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	283-287
<i>Azamatova Gulrukh Islom qizi</i> SOCIOCULTURAL ASPECTS IN KARL POPPER'S PHILOSOPHY IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATION	288-293
<i>Тошпулатова Ширин Мухиддиновна</i> ЭТИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАЖДАНСКОЙ СЛУЖБЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	294-302
<i>Yuldasheva Dilorom Yuldashevna</i> SCIENTIFIC ATTITUDE TO CONSCIOUSNESS AND ITS INFLUENCE ON THE FIELD OF EDUCATION	303-307
<i>Bekchanov Xudoybergan O'rinovich, Yusupova Firuza Hajiboy qizi, Yuliyeva Sohiba Shuhrat qizi</i> МАКТАВГАЧНА YOSHDAGI КАТТА GURUH TARBIYALANUVCHILARDA IJTIMOİY VA KOMMUNIKATIV QOBILYATNING RIVOJLANISHI	308-314
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Ткебучава Ирина Георгиевна</i> ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ	315-320
<i>Ikromxonova Firuza Ikromovna, Jazira Nursultanqizi</i> TIPOLOGIK TAHLIL - KOMPOZITSIYA VA JANR (TARIXIY ASARLAR MISOLIDA)	321-327

<i>Ashurova Maftuna Asqar qizi</i> LINGUACULTURAL PECULIARITIES OF THE CONCEPT “HAPPINESS” IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	328-334
<i>Mustafayeva Saodat Burxanovna</i> SALIM ASHUR SHE’RLARIDA LINGVOMADANIY BIRLIKLAR VOSITASIDA VOQELIKNI BADIY TALQIN ETISH	335-340
<i>Abdulxayeva Nodirabegim Ixtiyorjon qizi</i> DRAMATIK ASARLARNI TARJIMA QILISHDA LEKSIK-SEMANTIK, LINGVOKULTUROLOGIK MASALALAR	341-346
<i>Xajiyeva Dilfuza Adambayevna</i> FOLKLOR VOSITALARINING ZAMONAVIY ADABIYOTDAGI O’RNI VA O’RGANILISHI	347-351
<i>Jumanova Sevara Xolmurod qizi</i> KIYIM KECHAK NOMLARI TILNING BOYISH MANBAI SIFATIDA	352-356
<i>Hojaliyev Ismail Tadjibayevich, Ismailova Sayyora Tolkinovna</i> MATN NAZARIYASINING SHAKLLANISHI	357-366
<i>Abdullaev Ulmasbek Khairullayevich</i> LITERARY WORKS AS THE MOST IMPORTANT AND WELL-ACCLAIMED COMPONENTS OF THE CULTURAL HERITAGE OF THE NATION	367-370
<i>Maxmudova Fotima Maqsud qizi</i> TYPES OF MEDIA TEXT LANGUAGE	371-375
<i>Maxmudova Zuhra Maqsud qizi</i> BADIY TARJIMANING TILSHUNOSLIKDAGI AHAMIYATI	376-380
<i>Davronova Zulfiya Boboyevna</i> UZBEK- FRENCH RELATIONS AS A BINDING PART OF INTERNATIONAL CULTURAL AND HISTORICAL EXPERIENCE	381-386
<i>Hakimova Dilrabo Yo’ldoshovna</i> TERMINOLOGIYA SOHASINING TARIXI VA DOLZARB MUAMMOLARI XUSUSIDA	387-392
<i>Мадрахимов Тулибай Абдукаримович</i> СЎЗЛАШУВ НУТҚИНИНГ ТИЛ ФУНКЦИОНАЛ ВАРИАНТЛАРИ ОРАСИДА ТУТГАН ЎРНИ	393-395
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Ergashev Ikrom Abdurasulovich</i> SOLIQ INTIZOMINI BUZISH BILAN BOG’LIQ HUQUQBUZARLIKLAR UCHUN JAVOBGARLIKNING AYRIM JIHATLARINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Куатбек Гулнар Куатбековна</i> ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПРЕДСТАВИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ МЕСТНОЙ ВЛАСТИ	403-409
<i>Jurayev Dilmurot Mukhtarovich</i> ANALYSIS OF THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN ON ALTERNATIVE RESOLUTION OF DISPUTES ARISING FROM ADMINISTRATIVE AND PUBLIC LEGAL RELATIONS	410-415

<i>Mirakhmedova Fazilat Khokim kizi</i> CRIMES OF MANUFACTURING AND SELLING PHARMACEUTICALS IN A WAY TO DANGER THE LIVES AND HEALTH OF INDIVIDUALS (Evaluation of Türkiye and Uzbekistan legal system)	416-428
<i>Касимов Нодиржон Содикжонович</i> ҚАСДДАН ОДАМ ЎЛДИРИШ ЖИНОЯТЛАРИНИНГ УМУМИЙ ВИКТИМОЛОГИК ПРОФИЛАКТИКАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ	429-438
<i>Кутыбаева Елизавета Дуйсенбаевна, Есенбаев Джанибек Таирович</i> ЭКОЛОГИК ТУСДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВАЗИЯТЛАРДАН МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	439-445
<i>Джалилов Сардор Шавкатович</i> ҲУҚУҚ МАНБАЛАРИ ВА НОГИРОНЛИГИ БЎЛГАН ШАХСЛАРНИНГ ҲУҚУҚЛАРИНИ КОДИФИКАЦИЯ ҚИЛИШ ЖАРАЁНИ	446-453
13.00.00 - ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Mirzayev Qodir Toirovich</i> ZAMONAVIY XOR SAN'ATI TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	454-458
<i>Васильченко Ольга Анатольевна</i> ИСТОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО ИСКУССТВА В УЗБЕКИСТАНЕ	459-463
<i>Эрназаров Алишер Эргашевич, Бекмурадов Зариф Хуррамович</i> ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИНГ МОДУЛЛИ ВА ЛОЙИХАЛАШТИРИЛГАН ТУРЛАРИ ҲАМДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ	464-470
<i>Mattiyeva Feruza Begmatdulobovna</i> TARJIMONLIK MALAKASINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLINGVISTIK VA DIDAKTIK XUSUSIYATLARI	471-477
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i> ABU ALI IBN SINO QARASHLARIDA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI	478-482
<i>Umurova Ma'rifat Yoshiyevna</i> XALQ QO'SHIQLARI VATANPARVARLIK TUYG'USINI RIVOJLANTIRISH VOSITASI SIFATIDA	483-486
<i>Raxmanova Dildora Abdulxamid qizi</i> INGLIZ TILIDA AKADEMIK YOZUV TUSHUNCHASI VA UNING TALABALAR ILMIY FAOLIYATIDAGI AHAMIYATI	487-492
<i>Rajabiy Aziz Xasanovich</i> VOKAL ARTISTI FAOLIYATIDA SAHNA MAHORATINING O'RNI	493-497
<i>Omanov Rashid Sherqobilovich</i> O'QUVCHILARDA EKOLOGIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARINI TO'G'RI TASHKIL ETISH	498-501
<i>Салимов Ақром Хайитович</i> БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ОИЛА, МАҲАЛЛА ВА МАКТАБ ҲАМКОРЛИГИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ	502-507
<i>Mamatmurodov Sharofjon Khudoyarovich</i> TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.....	508-514

<i>Ли Екатерина Владимировна</i> СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ИННОВАЦИЙ И ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	515-523
<i>Ахмедова Нафиса Исаходжаевна, Азаматов Абдулло Исахўжа ўғли, Лутфуллина Румия Анваровна</i> ЁШ ТЕННИСЧИЛАРНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРГАРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ҲАРАКАТЛИ ЎЙИНЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ	524-533
<i>Очилова Мехрибон Суратовна, Хамроева Феруза Асроровна</i> АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ	534-541
<i>Амонов Mirjon Namozovich</i> IJTIMOIY PEDAGOGIK FAOLIYAT VA UNING ASOSIY FUNKSIYALARI	542-547
<i>Sharipov Habibullo Abduqahhorovich</i> TALABALARNING IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING O'RNI VA AHAMIYATI	548-552
<i>Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna</i> RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING IT SAVODXONLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	553-560
<i>Xakimova Gulshan Abdusalilovna</i> JISMONIY TARBIYA VOSITALARI ORQALI YOSH BOLALARNI SIFATLARINI TARBIYALASH	561-565
<i>Nazarov Rustam Irkinovich</i> TECHNOLOGY FOR DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS IN HIGHER TECHNICAL EDUCATION FIELDS (IN THE EXAMPLE OF ENGLISH LANGUAGE)	566-570
<i>Muqimova Fotima Abduqaxor qizi, Muqimova Zuxra Abduqahor qizi</i> CHIZMACHILIK DARSLARIDA O'QUVCHILARNING GRAFIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA O'YINLI TEXNOLOGIYALADAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	571-576
<i>Sulaymanova Dildora Nazarovna, Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI LOYIHAGA ASOSLANGAN O'QITISH VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH MODELI	577-585
<i>Usmonova Matluba Nosirovna</i> O'QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARNI TARBIYALASH METODIKASINING KREATIV PEDAGOGIK YONDASHUVI	586-590
<i>Ustaev Abdurazzoq Qurbonovich</i> MILLIY KURASH SPORT TURINING FUNKSIYALARI VA MAQSADGA ERISHISHDAGI VOSITALARI	591-596
<i>Shoimqulova Nigina Xolmurodovna, Yadigarova Sitara Bahromovna</i> ADDRESSING CHALLENGES IN TEACHING ENGLISH IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES: A SCHOLARLY EXAMINATION	597-603
<i>Yeshanov Marat Urazaliyevich</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA PRAGMATIKANING AHAMIYATI LANGUAGE]	604-616

<i>Tursunova Shahnoza Bekchanovna</i> JAMOATCHILIK FIKRINI SHAKLLANTIRISHDA JAMOATCHILIK BILAN ALOQALARNING O'RNATISH	617-622
<i>Atoyeva Gulshoda Rabimovna</i> OILADAGI ZO'RAVONLIKNING O'SMIR XULQIGA PSIXOLOGIK TA'SIRI	623-628
<i>Musinova Ruxshona Yunusovna, Qurbonova Aziza Davlat qizi</i> JABRLANUVCHI SINDROMI, UNING ASOSIY SABABLARI VA BELGILARI	629-635
<i>Jamolova Mokhigul Bakhtiorovna</i> METHODS OF DEVELOPING THE CRITICAL THINKING ABILITY OF PRIMARY CLASS STUDENTS THROUGH FAIRY TALES	636-641

Yaxiyaxonova Muxiba Maxmudjonovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti katta o'qitvchisi.

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING IT
SAVODXONLIGINI OSHIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Annotatsiya. Maqolada raqamli texnologiyalar shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir davrda o'quvchining tegishli darajadagi axborot savodxonligi va madaniyati mavjudligi muhim ahamiyatga ega bo'lib, kognitiv qobiliyatlarning rivojlanishi faollashadi, tafakkur, ijodiy fikrlash, dunyoqarash shakllanadi. O'zbek tadqiqotchisi B.S.Abdullaeva, xorij tadqiqotchilari Vashuk Irina Nikolayevna, Sorokin Sergey Semenovich, Dr. Liane Gabora tadqiqotlari tahlil qilish natijasida, boshlang'ich sinf o'quvchilarining axborot savodxonligini shakllantirish maqsadida 1-sinf o'quvchilariga "Informatika va axborot texnologiyalari" faning joriy etilishi o'quvchining kognitiv qobiliyatlarining rivojlanishini faollashtirishi, tasavvur, ijodiy fikrlash, dunyoqarashini shakllantirish maqsadida tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning samarali usullardan biri "Intellect xarita" va o'yin metodlaridan foydalanish ekanligi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli texnologiyalar, axborot savodxonligi, ta'limning faol usullari, fikrlash, nostandart fikrlash, ijodiy fikrlash, verbal ma'lumotlar, vizuallashtirish, intellekt xarita, gamestation, gadjet.

Yakhiyaxanova Mukhiba Makhmudjonovna
Senior teacher of Shahrisabz State Pedagogical Institute.

IMPROVING THE METHODOLOGY FOR INCREASING IT LITERACY OF PRIMARY
SCHOOL STUDENTS IN THE DIGITAL EDUCATION ENVIRONMENT

Abstract. In the article, in the era of rapid development of digital technologies, it is important that the student has an appropriate level of information literacy and culture, the development of cognitive abilities is activated, thinking, creative thinking, and worldview are formed. Uzbek researcher B.S. Abdullaeva, foreign researchers Vashuk Irina Nikolayevna, Sorokin Sergey Semenovich, Dr. As a result of the analysis of Liane Gabora's research, in order to form the information literacy of primary school students, the introduction of "Informatics and information technologies" to students of the 1st grade is effective in developing the ability of critical and creative thinking in order to activate the development of the student's cognitive abilities, imagination, creative thinking, and worldview. it is thought that one of the methods is the use of "Intellect map" and game methods.

Keywords: Digital technologies, information literacy, active methods of Education, thinking, non-standard thinking, creative thinking, verbal data, visualization, Intelligence Map, gamestation, gadjet.

Яхияханова Мухиба Махмуджонова
Старший преподаватель Шахрисабзского
государственного педагогического института.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПОВЫШЕНИЯ ИТ-ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ЦИФРОВОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Аннотация. В статье в эпоху бурного развития цифровых технологий важно, чтобы у обучающегося был соответствующий уровень информационной грамотности и культуры, активизировалось развитие познавательных способностей, формировалось мышление, творческое мышление, мировоззрение. Узбекский исследователь Б.С.Абдуллаева, зарубежные исследователи Вашук Ирина Николаевна, Сорокин

Сергей Семенович, д-р. В результате анализа исследования Лианы Габора, в целях формирования информационной грамотности учащихся начальных классов, введение предмета «Информатика и информационные технологии» учащимся 1 класса эффективно для развития способности критического и творческого мышления в С целью активизации развития познавательных способностей, воображения, творческого мышления и мировоззрения школьника одним из методов считается использование «Интеллект-карты» и игровых методов.

Ключевые слова: Цифровые технологии, информационная грамотность, активные методы обучения, мышление, нестандартное мышление, творческое мышление, вербальная информация, визуализация, интеллект карта, игровая приставка, гаджет.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI1Y2024N79>

Kirish. Raqamli texnologiyalar shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir davrda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish va ijtimoiy faol yoshlarni tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi. Oldin ta'lim dasturlarini an'anaviy usulda doska va darsliklar orqali amalga oshirilgan. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining u qadar yuqori bo'lishini ta'minlamagan. Hozirda ta'lim sifatini ko'tarishda ta'limni raqamlashtirish jarayoni boshlangan.

Yangi asr raqamli ta'limi o'quvchi o'qish, o'rganish va o'zgaruvchan dunyoda o'zlarining munosib o'rinlarini egallash, ilg'or fikrlari bilan uni o'zgartirishga o'z hissalarini qo'sha olish ko'nikmalariga ega qilib tarbiyalashi lozim.

XXI asr ta'limini loyihalashda doimo yangilanib borayotgan olamda muvaffaqiyatlarga erishishi uchun yangi turdagi tasavvur, ijod va fikrlash tarzini shakllantirishni talab qiladigan axborotlashgan jamiyatni shakllantirishning zamonaviy modelini hisobga olish muhimdir. Bunday vaziyatda o'quvchining tegishli darajadagi axborot savodxonligi va madaniyati mavjudligi muhim ahamiyatga ega bo'lib, u kundalik faoliyatida axborot texnologiyalaridan bilim, ko'nikma va malakalarini, ijtimoiy tarmoq hamda ommaviy axborot vositalari ma'lumotlarini o'zlashtirish ta'sirida shakllanadi.

Boshlang'ich xususan, 1- sinf o'quvchisining axborot madaniyatining tarkibiy qismi sifatida axborot savodxonligini shakllantirish uchun alohida ahamiyatga ega, chunki aynan shu davrda kognitiv qobiliyatlarning rivojlanishi faollashadi, tafakkur, ijodiy fikrlash, dunyoqarash shakllanadi.

Hozirgi vaqtda 1-sinfga kiritilgan "Informatika va axborot texnologiyalari" fani ushbu muammoni hal qilish uchun eng katta ta'limiy imkoniyatlariga ega, chunki u o'quvchilarning atrofimizdagi olam haqidagi tasavvurlarini axborot makoni sifatida shakllantirishga katta e'tibor beradi.

O'quvchilarni motivatsiyalash: IT sohasida savodxonlikni oshirish uchun o'quvchilarni ilg'or talablar bilan motivatsiyalash kerak. Bu, ularni IT sohasidagi imkoniyatlarga qiziqish va qiziqishlarini oshirishda yordam beradi. O'quvchilar bilan IT sohasidagi kuchli tomonlar, karyer imkoniyatlari va sohalarning qiziqishlarini baham ko'rish masalalarini muzokaralash hamda IT sohasidagi amaliyotlarni ko'rib chiqish, mashhur shaxslarning muvaffaqiyatlari haqida qismlarni o'qish, videolarni ko'rish kabi ko'rsatmalardan foydalanish orqali motivatsiyalash mumkin.

Amaliyotga asoslangan ta'lim: IT sohasidagi savodxonlikni oshirishda amaliyotga asoslangan ta'limning ahamiyati katta. O'quvchilar teorik bilimlarni amaliyotda ishlatish orqali, qo'llanmalar bilan mashg'ulotlar tayyorlash, masalalar yechish, dasturlash va soha bo'yicha qo'shimcha ko'nikmalarni o'rganishga imkoniyat berish kerak. Bu sinfda amaliyotga

asoslangan darslar, masalalar, loyihalar va boshqa amaliy mashg'ulotlar o'tkazish yordamida o'quvchilarning IT savodxonligi oshiriladi.

Kooperativ ta'lim usullaridan foydalanish: O'quvchilarning IT savodxonligini oshirishda kooperativ ta'lim usullaridan foydalanish foydali bo'ladi. Bu usulda o'quvchilar guruhlar halida loyihalar ustida ishlash, bir-biriga yordam berish va ko'nikmalarni ulashish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu o'quvchilarning ish birikmasini rivojlantiradi, ularning o'zaro kommunikatsiyalarini oshiradi va jamoatda ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Mashqlar va laboratoriya ishlarini o'tkazish: IT sohasidagi savodxonlikni amaliy o'rganish uchun mashqlar va laboratoriya ishlarining o'tkazilishi muhimdir. Bu sinfda o'quvchilarga dasturlash, tarmoqlar, kompyuter grafikasi, ma'lumotlar bazalari va boshqa IT sohasidagi ko'nikmalarni o'rganish uchun o'zaro amaliy mashg'ulotlar tayyorlanishi kerak. O'quvchilar dasturlarni yaratish, xatolarni tuzatish, tarmoqlarni sozlash va ma'lumotlar bazasidagi so'rovlar bilan ishlash kabi amaliyotlarni amalga oshirish orqali IT savodxonligini oshirishlari mumkin.

Texnik vositalardan foydalanish: IT sohasidagi savodxonlikni oshirishning bir qismi, texnik vositalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bu, o'quvchilarga kompyuterlar, internet, dasturlash tillarini o'rganish uchun dasturlar, online resurslardan foydalanish imkoniyatini beradi. O'quvchilarni texnik va raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining IT savodxonligini oshirish metodikasini takomillashtirishning bir qatori usullar mavjud. Bu usullardan ba'zilari quyidagilardir:

Ishga yo'naltirish: Boshlang'ich sinf o'quvchilarini IT sohasiga qiziqishga yo'naltirish uchun qiziqishlarni oshirish, ularni IT sohasidagi imkoniyatlarga taniqli qilish va ularni o'z qobiliyatlarini va hujjatlarini rivojlantirishga qo'llab-quvvatlash kerak. Bu maqsadda, qiziqishlarni oshirish uchun misollar, o'yinlar, qo'llanmalar, ilovalar va boshqa texnik vositalardan foydalanish mumkin.

Amaliyotga asoslangan ta'lim: O'quvchilar IT sohasidagi savodxonlikni oshirish uchun amaliyotga asoslangan ta'lim yordamidan foydalanishadi. Bu, o'quvchilarga dasturlash, tarmoqlash, web-dizayn qilish, ma'lumotlar analizini o'rganish, elektronik hujjatlarni ishlash va boshqa amaliyotlar orqali IT bilimlarini o'rganish imkoniyatini beradi. O'quvchilar amaliy mashg'ulotlar, loyihalar, misollar va boshqa amaliyotlarni amalga oshirish orqali IT savodxonligini oshirishlari mumkin.

Kooperativ ta'lim: Kooperativ ta'lim usullari IT sohasidagi savodxonlikni oshirishda foydali bo'lishi mumkin. O'quvchilar guruhlar halida ishlash, bir-biriga yordam berish va jamoatda ishlash orqali IT bilimlarini o'rganishlari mumkin. Bu usulda o'quvchilar o'zaro kommunikatsiya qurish, xalqaro hamkorlik qilish va jamoatda ish qilish qobiliyatlarini rivojlantirishadi.

Bajaruvchi darslar: Bajaruvchi darslar, o'quvchilarni amaliyotga qaratish va savodxonlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Bu darslarda o'quvchilar ma'lumotlar bazalarini ishlatish, dasturlash, web-dizayn qilish, tarmoqlash va boshqa amaliyotlarni o'rganishlari mumkin. Bajaruvchi darslarda o'quvchilar o'z mehnatlarini o'zlashtirish, dasturlar yaratish, masalalar yechish va hujjatlarni ishlash bilan bog'liq amaliy mashg'ulotlar o'tkazishadi.

Resurslardan foydalanish: Raqamli ta'lim muhitida IT bilimlarini o'rganish uchun bir qator resurslar mavjud. O'quvchilar uchun online o'quv resurslari, dasturlash o'quv

kitoblaridan foydalanish, interaktiv darslar va video darslar orqali IT bilimlarini o'rganish imkoniyati mavjud. Bu resurslardan foydalanish o'quvchilarni o'z o'qishlarini boshqarish va IT sohasidagi bilimlarini rivojlantirishda yordam beradi.

Har bir sinfda o'quvchilarning IT savodxonligini oshirish uchun yo'l-harakatlar tahlil qilinadi va ushbu faktorlarga mos keladigan metodikalar takomillashtiriladi. Bu usullar o'quvchilarning IT bilimlar

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarda keltirilgan nazariy materiallarga asoslangan holda mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Mavjud ma'lumotlarni tahlil qilishda tahlil va sintez, qiyosiy tahlil kabi uslublar va yondashuvlar qo'llanilgan.

Shuni ta'kidlash kerakki, boshlang'ich sinf o'quvchisining ta'lim faoliyatida axborot savodxonligini shakllantirish muammosining dolzarbligini ko'pgina tadqiqotchilar o'rgangan. Jumladan, B.S.Abdullaeva ilmiy ishlarida quyidagi mulohazalar keltirilgan: "Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy salohiyati va ma'lumot darajasi, bolalar psixologiyasi, hozirgi zamon boshlang'ich ta'lim metodikasini bilishi boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida zaruriy ko'nikmalarni shakllantirish, boshlang'ich ta'lim sifat samaradorligini yangi bosqichga olib chiqish, o'qitishning zamonaviy vositalarini amaliyotga joriy etish maqsadga muvofiq"[1]

Tadqiqotchi Vashuk Irina Nikolayevna tomonidan yozilgan "Формирование информационной грамотности младшего школьника в учебной деятельности" ilmiy ishini tahlil qilish natijasida, boshlang'ich sinf o'quvchilariga "Informatika va axborot texnologiyalari" fani, fanning ishchi dasturi, fan o'qituvchisiga uslubiy tavsiyalar, o'quvchilarning ish daftarlari shakllantirish masalalari ko'rib chiqildi.[2]

Sorokin Sergey Semenovich o'zining "Формирование универсальных учебных действий у младших школьников в процессе обучения робототехнике" ilmiy ishida yosh avlodni IT[1] savodxonligi va robototexnikaga qiziqishini orttirish maqsadida boshlang'ich sinf o'quvchilariga terninglar tashkil etish nazarda tutilgan. [3]

Dr. Liane Gabora o'zining "O'yinga asoslangan ta'lim va yosh o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish: tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilishning yangi usullari" nomli maqolasida o'yinga asoslangan ta'limning yosh o'quvchilarning ijodkorligini, tanqidiy fikrlashni va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirishga qanday yordam berishi haqida ma'lumotlar berilgan.[4]

Muhokama. Bundan kelib chiqadiki, o'quv faoliyatida 1-sinf o'quvchining axborot savodxonligini shakllantirishda ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga katta e'tibor qaratish lozim.

"Informatika va axborot texnologiyalari" fanini birinchi sinf o'quvchilariga o'qitishdan maqsad ularda yangilikka intilish ishtiyoqini oshirish, kelajakka yaxshi orzular bilan intilish motivatsiyasini kuchaytirish va raqamli iqtisodiyot davrida o'quvchilarda:

- dastlabki ma'lumotlar olinadigan atrofdagi olamning yaxlitligi haqida ma'lumotlar berish;

- bu ma'lumotlarni qabul qilish, idrok qilish orqali ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish;

- ma'lumotlarni olish, qayta ishlash, saqlash, uzatish va ulardan foydalanish uchun zamonaviy axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish;

– raqamli jamiyatda xavfsiz axborot faoliyati ko'nikmalarini shakllantirish imkonini beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari yoshi (7-11 yoshlar) ijodiy faollikni shakllantirish uchun eng qulay hisoblanib, bu davrda o'quvchilar faol va tabiatga ko'ra qiziquvchan bo'ladilar [5]. Shuning uchun ham ularning ijodiy faolliklarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan shu yoshlarda o'quvchilarda nostandart fikrlash ko'nikmalari shakllantiriladi. Buning uchun o'qituvchi mashg'ulotda o'quvchini qiziqtirishi, uni ijodiy faoliyatga yetaklovchi muhit vujudga keltirishi lozim. Boshqacha aytganda, ularni ijod qilishga "ijodiy fikrlash"ga o'rgatishlari lozim. Buning uchun "ta'limning faol usullaridan" foydalanish taqozo qilinadi. Bunday mashg'ulotlarda:

- o'quvchilarni fikrlash faoliyatlari rag'batlantiriladi;
- kreativ xususiyatlarning namoyon bo'lishiga imkon yaratiladi;
- ular o'zlariga ishonch hosil qiladilar;
- kommunikativ ko'nikmalari shakllanadi;
- "ijodiy fikrlash" ko'nikmalariga ega bo'ladilar.

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga beriladigan topshiriqlar rasmlar, video ma'lumotlar va o'yinlardan iborat bo'lishi maqsadga muvofiq. Ular fikrlash nuqtai nazaridan ham katta potensialga ega bo'ladilar. Birinchi va ikkinchi sinf o'quvchilarida vizual va visual – timsolli (rolli) fikrlash ustun bo'ladi.

Inson miyasi vizual ma'lumotlarni verbal ma'lumotlarga qaraganda oltmish ming marta tez qayta ishlaydi. Shu bilan birga ular bolalar xotirasida yaxshi qabul qilinib uzoq vaqt saqlanadi. Demak, bolalar ma'lumotlarni yaxshi idrok qilishlari uchun ularni vizuallashtirish lozim. Bu maqsadda vizuallashtirishning samarali vositasi intellekt xarita va intellektual o'yinlardan foydalanish mumkin [6].

Ta'limning faol usullaridan biri "Gamestation" bo'lib, u o'quvchilarning "tasavvur" qilish, va "to'la fikrlash" ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.

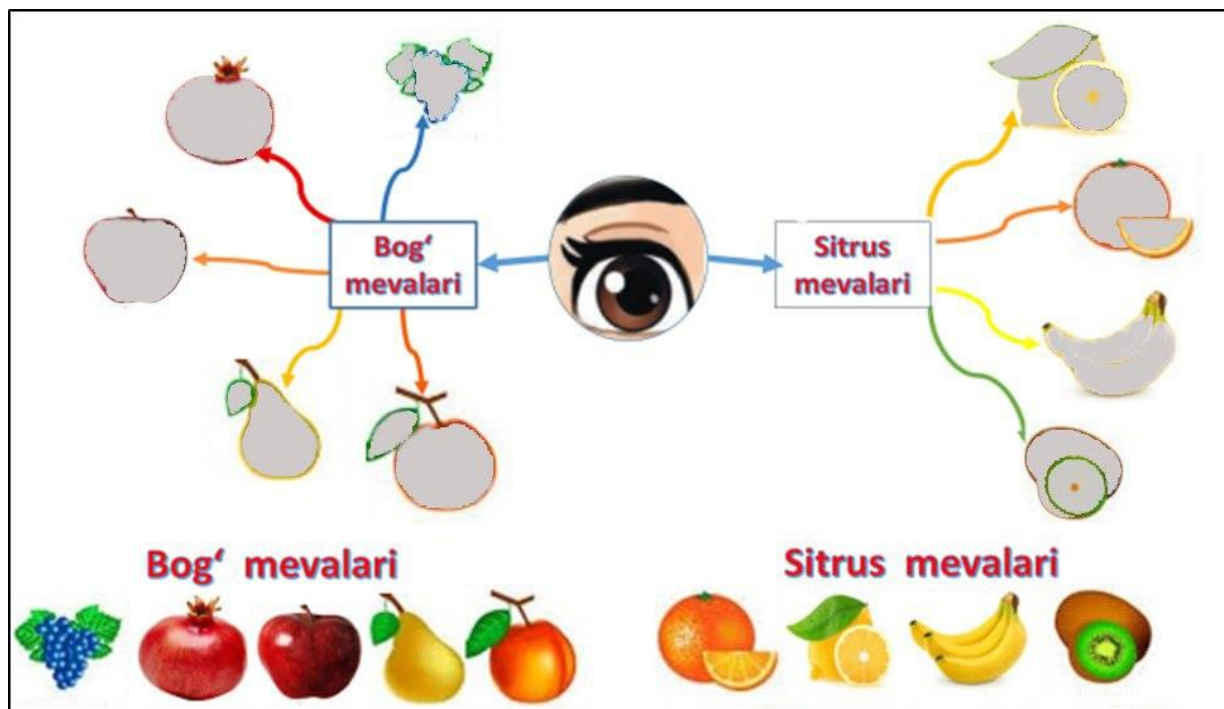
Natijalar. "Gamestation" o'qituvchiga katta o'quv, tarbiyaviy vazifalarni bajarishda, o'quvchilarning o'quv faolligini oshirish, o'rganilayotgan fan bo'yicha bilimlarini chuqurlashtirish uchun zarur bo'lgan joriy o'quv va qo'shimcha materiallarni o'zlashtirishi bo'yicha doimiy va maqsadli nazoratni amalga oshirishga yordam beradi. Buning uchun bizga albatta gadjetlar kerak bo'ladi. Shuni ham aytish joizki, o'quvchilarga axborotdan to'g'ri foydalanish madaniyati, aqlni charxlovchi boshqotirma o'yinlar hamda gadjetlardan foydalanishning ahamiyati tushuntirilishi maqsadga muvofiqdir. (1-rasm)

1-rasm. Gadjetlar orqali vizuallashtirilgan ma'lumotlardan foydalanish.

O'yinga asoslangan ta'lim yosh o'quvchilarning ijodkorligini, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirishning ajoyib usuli hisoblanadi. Bu hayolotdan foydalanishga asoslangan. O'qituvchilar o'quvchilarga ijodiy qobiliyatlarini oshiradigan yechimlar va g'oyalarni taklif qilish erkinligini berishlari mumkin.[3]

Biz quyida 1-sinf o'quvchilariga "Informatika va AT" fanini o'qitishda "Biz olamni qanday anglaymiz(Mevalar misolida)" nomli intellektual xarita ko'rinishida o'yin dasturini taqdim etamiz.

2-rasm. Biz olamni qanday anglaymiz (Mevalar misolida)

"Biz olamni qanday anglaymiz (Mevalar misolida)" nomli intellektual xarita ko'rinishida bu o'yinda o'quvchi bo'sh maydonga mos meva qo'ysa qabul qiladi va rag'bat ball taqdim etadi, aksincha esa hech qanday holat yuz bermaydi.(2-rasm)

Intellektual xarita:

- Muammoga aniqlik kiritadi;
- Muammoni yechish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni tartibga soladi;

- Vaziyatni to'la tasavvur qilishga va tasvirlashga yordam beradi;
- Barcha zarur ma'lumotlarni saqlash vositasiga aylanadi;
- G'ayrioddiy yechimlarni rag'batlantiradi.[9]

Kelgusida "Informatika va AT" fanini o'qitishda foydalanish uchun "Intellekt xarita" da ko'rsatilgan obyektlarni yig'ish boshqotirmasini yaratish nazarda tutilgan.

Xulosa. Xulosa qilib shuni ta'kidlash joizki, fan va texnikaning jadal taraqqiyoti "ijodiy fikrlovchi" mutaxassislarni tayyorlashni taqozo etadi. "Intelekt xarita", "Gamestation" intellektual o'yin metodlari orqali IT savodxonligi, axborot madaniyati haqidagi bilim va ko'nikmalarining shakllanishiga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida 1-sinf o'quvchilarining IT savodxonligini oshirish orqali "tasavvur" qilish qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin. Bu ularning "to'la fikrlash" ko'nikmalarining takomillashishiga yordam beradi. "Intellekt xarita" o'quvchiga 1-sinf "Informatika va AT" fani tarkibidagi "Biz olamni qanday anglaymiz?" bobini kompleks o'rganish davomida o'quvchilarda atrof olamdagi voqealar, o'zgarishlar va jarayonlar haqida ma'lumotlarni olish imkoniyatlari haqida tasavvurlar shakllanadi. Garchi undagi elementlarning javobi aniq bo'lsa-da, o'quvchi uni o'z tushunchalari, tasavvuri yordamida talqin qiladi. Bu uni tasavvur qilishga, to'la fikrlashga undaydi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Abdullayeva B.S va b. Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish-Toshkent.: OOO "Jahon print",2011,146- b
2. Ващук Ирина Николаевна, "Формирование Информационной Грамотности Младшего Школьника В учебной Деятельности"// 13.00.01-общая педагогика, история педагогики и образования. Оренбург2005.
3. Сорокин Сергей Семенович, "Формирование универсальных учебных действий у младших школьников в процессе обучения робототехнике"// 13.00.01-общая педагогика, история педагогики и образования. Казань 2020.
4. Dr. Liane Gabora, "Play-based Learning and the Enhancement of Critical Thinking and Problem-Solving Skills in Young Learners"/ Thinking Skills and Creativity, 2010.
5. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. 1997 г.
6. Д. Медина. «Правила Мозга». Москва. Издательство «Манн. Иванов и Фербер» 2014 г. 240-242 ст.
7. A.G. Ganiev, S.N. TashevThe Role of "Imagination" in the Process of "Creative Thinking"Developing Students' "Imagination" and "Creative Thinking" Skills in Teaching Physics. Annals of R.S.C.B., ISSN:1583-6258, Vol. 25, Issue 2, 2021, Pages. 633-642Received 20 January 2021; Accepted 08 February 2021.633. <http://annalsofrscb.ro>
8. Бьюзен Т. Интеллект карты. – Москва, МАНН, Иванов и Фербер Глава Что такое интеллект карта? – М., 2019 г.
9. Kolenakova R.S. "MENTAL MAPS IN EDUCATIONAL PROCESS AND THEIR IMPACT ON PUPIL'S LEARNING". PERFORMANCE Constantine the Philosopher University in Nitra (SLOVAKIA) Proceedings of EDULEARN19 Conference 1st-3rd July 2019, Palma, Mallorca, Spain, ISBN: 978-84-09-12031-4.
10. Yahyokhonova Muhiba Mahmudjanovna. (2021). INCREASING THE EFFECTIVENESS OF THE LEARNING PROCESS FOR THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES. *Academicia Globe: Inderscience Research*, 2(04), 206–211. Retrieved from <https://agir.acemiascience.org/index.php/agir/article/view/91>

11. Yaxiyaxonova Muhiba Maxmudjonovna. Mustaqil ta'limni tashkil etishda ilg'or xorijiy tajribalarning ahamiyati / Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences / VOLUME 1, |ISSUE 5, ISSN 2181-1784, SJIF 2021: 5.423
12. Israilovich, D. O., & Komilovna, T. L. (2022). Optimization of Validity of Text Information Based On Mechanisms with Soft Clustering. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(2), 369-373.
13. Yakhiyakhonova Mukhiba. "THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN EDUCATION IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' INDEPENDENT LEARNING SKILLS". International Engineering Journal For Research & Development, vol. 6, no. ICDSIIL, Feb. 2021, p. 3, doi:10.17605/OSF.IO/V3MRZ.
14. Yakhiyakhonova, Mukhiba. "The Urgency of Improving the Methods of Developing the Skills of Independent Learning of Future Teachers (on the Example of Information Technology in Education)." *Academia Globe* 2.03: 47-51.
15. Mahmudjonovna, Yaxiyaxonova Muhiba. "Technologies of formation of students' independent work organization skills." (2021).
16. Mahmudjanovna, Yahyokhonova Muhiba. "Increasing the Effectiveness of the Learning Process for the Use of Information and Communication Technologies." *Academia Globe* 2.04 (2021): 206-211.
17. Yaxiyaxonova, Muhiba. "TALABALARNING MUSTAQIL TOPSHIRIQLAR BAJARISHDA INTELLEKT XARITA YORDAMIDA IJODIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI". *International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming*. 2023.
18. Yaxiyaxonova, Muhiba, and Marjona Yusupova. "OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA "INFORMATIKA VA AT" FANLARIDAN MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH." *International Scientific and Practical Conference on Algorithms and Current Problems of Programming*. 2023.
19. Бердиева, Гульноза. "BOSHLANGICH SINIF OQITUVCHILARINI AKTDAN FOYDALANISH ASOSIDA KASBIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSLARI." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 10.6 (2022): 1176-1180.
20. Israilovich, D. O., & Komilovna, T. L. (2022). Optimization of Validity of Text Information Based On Mechanisms with Soft Clustering. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(2), 369-373.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 3 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).